10.11.2022

Ympäristövaliokunta

Asia: E 132/2022 vp, Valtioneuvoston selvitys komission ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristöjen suojelua koskevan yleissopimuksen (Bernin yleissopimus) pysyvän komitean 42. kokouksessa EU:n puolesta otettavasta kannasta

Ympäristöministeriö
Luontoympäristöosasto
Erityisasiantuntija Nina Mikander, ympäristöneuvos Esko Hyvärinen

Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristöjen suojelusta tehdyn yleissopimuksen (Bernin sopimus) tavoitteena on suojella Euroopan luonnonvaraista kasvistoa ja eläimistöä sekä niiden luonnollisia elinympäristöjä. Bernin sopimuksen pysyvä komitea on yleissopimuksen päättävä elin, jolla on toimivalta arvioida lajien suojelutasoa ja sen jälkeen tarkastella lajien luettelointia yleissopimuksen liitteissä.

Pysyvän komitean 42. kokous järjestetään 28.11. – 2.12.2022 Strasbourgissa, Ranskassa. Komitean on määrä hyväksyä kaksi sellaista päätöstä, joilla on oikeusvaikutuksia Euroopan unioniin ja sen jäsenvaltioihin. Ensimmäinen koskee sopimuksen II ja III liitteen muuttamista ja toinen pysyvän komitean työjärjestyksen muuttamista. EU:n kanta liitteiden muutoksiin sekä pysyvän komitean työjärjestyksen tarkistamiseen vahvistetaan neuvoston päätöksellä komission ehdotuksesta. Päätös hyväksytään määräenemmistöllä neuvostossa.

Ympäristöministeriön eduskunnalle E-kirjeenä toimittamassa selvityksessä käsitellään edellä mainittuja päätösehdotuksia tätä lausuntoa perusteellisemmin.

Sveitsin aloite suden suojeluaseman muuttamisesta

Sveitsin ehdotuksen mukaan sopimuksen liitteitä muutettaisiin niin, että susi siirrettäisiin liitteestä II (tiukasti suojellut eläinlajit) liitteeseen III (suojellut eläinlajit). Tämä mahdollistaisi susikannan hoidon metsästyksellä ilman velvollisuutta myöntää poikkeusta sopimuksen 9 artiklan mukaisesti. Sveitsi perustelee ehdotustaan pääasiallisesti sillä, että susien määrä Euroopassa on lisääntynyt huomattavasti sopimuksen voimaantulon jälkeen, minkä vuoksi tiukka suojelu ei olisi enää tarpeen.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että kansainvälisten sopimusten puitteissa tehtävät luonnonvaraisten lajien suojelua koskevat päätökset pohjautuvat mahdollisimman ajantasaiseen, parhaaseen saatavilla olevaan tutkittuun tietoon, jotta suojelutoimenpiteet ja -vaatimukset ovat oikeasuhteisia lajien tilanteen ja niihin kohdistuvien uhkatekijöiden suhteen.

Euroopan komission ehdotuksen mukaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden ei tulisi tukea Sveitsin aloitetta. Komissio katsoo, ettei muutokselle ole tieteellisiä eikä suojelullisia perusteita, sillä viimeisin tieto lajin suojelutasosta osoittaa selvästi, ettei Bernin sopimuksen, eikä luontodirektiivin tavoitetta suden suotuisan suojelutason saavuttamisesta tai ennalleen saattamisesta ole saavutettu. Komission mukaan tiukka oikeudellinen suojelu vaikuttaa välttämättömältä lajin suurimpien uhkien ehkäisyssä.

Eduskunta on vastikään edellyttänyt, että valtioneuvosto vaikuttaa Euroopan unioniin siten, että susi siirrettäisiin koko Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV (”yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua”) liitteeseen V (”yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, joiden ottaminen luonnosta ja hyväksikäyttö voi vaatia hyödyntämisen sääntelyä”) (6.10.2022, PTK 105/2022 vp).

Eduskunnan tahtoa noudattaen ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö esittävät Suomen kannaksi, että Suomi ei tukisi komission ehdotusta neuvoston päätökseksi, jonka mukaan EU vastustaisi Sveitsin ehdotusta siirtää susi sopimuksen liitteestä II (tiukasti suojellut eläinlajit) liitteeseen III (suojellut eläinlajit).

On huomioitava, että muutos Bernin sopimuksen alla ei suoraan johtaisi vastaavaan muutokseen luontodirektiivissä, vaan EU voisi edelleen säilyttää nykyiset suojeluvaatimukset. Ehdotettu muutos suden suojelustatukseen Bernin sopimuksen liitteissä on kuitenkin yksi edellytys sille, että eduskunnan edellyttämä muutos luontodirektiivin alla olisi ylipäänsä mahdollinen.

Bernin sopimuksen työjärjestyksen muuttaminen

Kokouksessa on määrä hyväksyä Bernin yleissopimuksen pysyvän komitean työjärjestykseen ehdotettuja muutoksia. Koronapandemian vuoksi sopimuksen pysyvä komitea kokoontui vuosina 2020 ja 2021 verkkoalustalla. Kokemus oli myönteinen, mutta paljasti tarpeen sopeuttaa sopimuksen olemassa olevia sääntöjä, työkaluja ja päätöksentekoprosesseja uusiin työtapoihin ja tarpeisiin. Sihteeristö ehdottaa yhteistyössä Bernin sopimuksen toimiston kanssa useita muutoksia sopimuksen 13.6 artiklan mukaisesti perustettuun pysyvän komitean työjärjestykseen.

Komissio ehdottaa, että EU hyväksyisi Bernin yleissopimuksen pysyvän komitean työjärjestykseen ehdotetut muutokset. Suomi pitää työjärjestyksen päivitystä tervetulleena ja tukee komission ehdotusta tältä osin. Ehdotetut muutokset vastaavat muun muassa korona-pandemian aikana käyttöön otettuja joustavampia kokousjärjestelyjä mukaan lukien mahdollisuus etä- ja hybridikokousten järjestämiselle sekä siihen liittyvät osallistumissäännöt.